

Steingrímur J. Sigfússon: Finansminister.

Ligestillingsvurdering af budgetter

Kære venner,

Det glæder mig, som, fra før i tiden, et aktivt medlem af vestnordisk samarbejde, og stadigvæk en tilhænger af det, at få lov til at sige nogen ord her i dag.

Vi i Island har længe været stolte over at være blandt de nationer der står i spidsen, når det drejer sig om kønnes ligestilling. Men desværre er vi langt fra at nå dertil, her ligesom andre steder i verden.

Kvinder og mænd får endnu ikke samme løn for samme arbejde. Indenfor hjemmet stilles der større krav til kvindernes indsats. Vores holdning til arbejdsfordelingen er til en vis grad ret konservativ, eftersom manden betragtes som den der forsørger familien, hvorimod kvinden har omsorgsrollen. Desværre er kønsrelateret vold udbredt. Det samme kan fortælles om kønnes forestillinger med hensyn til deres idéer om deres rolle og interesser. Som det kønsrelaterede arbejdsmarked viser, så er studier og jobs stadigvæk stærkt kønsmæssigt opdelt.

For halvandet år siden konfronterede vi i Island den største økonomiske krise landet har været udsat for, da vores økonomi brød sammen. Siden da har vi kæmpet med den krævende opgave: at genoprette samfundet. Under den kamp må vi fokusere på de værdier vi gerne vil værne om i det islandske samfund. Indlysende værdier som kønnes ligestilling.

Historien har vist, at når der skæres ned i samfundet, både hos det offentlige og indenfor den private sektor, så går det værre ud over kvinderne. Grunden til det er til dels den, at når den offentlige tjeneste bliver skåret ned, så flyttes de opgaver ofte over til kvinderne i form af ulønnet arbejde, selv om samfundet selvfølgelig ville have nytte af sådanne værdifrembringende opgaver, hvis alting er som det skal.

Når det så begynder at gå bedre igen, har tendensen været at der lægges større vægt på arbejdsfrembringende aktioner der er i mændenes interesse, fremfor kvindernes.

Vi har derfor et stort stykke arbejde foran os hvis vi vil opnå ligeberettigelse mellem kønnerne. Vi må bruge alle de råd vi kan tænke på og benytte de instrumenter der har vist sig at være effektive.

På Den Forenede Nationers kvindekonference i Peking i året 1995 blev det vedtaget at kønnes synspunkter skulle integreres i alle bestemmelser. Island er en del af denne vedtægt og vores ligestillingslove påstår at kønsintegrering skal varetages under al målsætning og planlægning indenfor ministerier og offentlige institutioner indenfor deres respektive områder. Det samme gælder for alle afgørelser der tages indenfor andre ministerier og institutioner.

Gender budgeting og finanspolitik er en del af könsintegreringen. Under kvindekongressen i Peking blev der ikke kun vedtaget at integrere könnenes synspunkter i alle afgörelser, men regeringer blev også opfordret til at undersøge den offentlige pengefordeling på en systematisk måde, for at sikre könnenes lige muligheder.

Dengang, for femten år siden, var der allerede nogen lande der benyttede gender budgeting. Australien var den første nation, i 1984 til at udføre den første opgave, deres finanslov blev analyseret ud fra könsbaserede indflydelser. Snart kom der flere nationer og i dag benyttes gender budgeting, på én eller anden måde, i over 50 lande. I gender budgeting nærmer vi os opgaven på en tværpolitisk måde, - hvor kundskaber indenfor offentlig finanspolitik og planlægning forenes med det vi ved om könsdiskrimination.

På overfladen ser finanspolitikken ud til at være neutral, hverken mænd eller kvinder bliver nævnt. Men det ville nok være mere passende at sige at finanspolitikken er könsblind, d.v.s. der bliver ikke gjort rede for de forskellige indflydelser finanspolitikken har på mænd og kvinders positioner. Gender budgeting skal forbedre dette. Ved at analysere finanspolitikken ud fra könnenes synspunkter for at afgöre hvilke forskellige indflydelser den kan have på mænd og kvinder, kan man omstrukturere myndighedernes målsætninger og afgörelser i den retning at pengene fordeles mere i henhold til vores målsætninger for könnenes ligeberettigelse.

Efter finanskrisen oprettede den islandske regering en arbejdsgruppe for at vurdere hvilken indflydelse den ökonomiske situation havde på könnenes position. Indenfor den islandske regering er der enighed om at varetage könnenes ligestilling under genoprettelsen af det islandske finanssystem og den faglige opbygning indenfor den offentlige forvaltning. Arbejdsgruppen som bliver kaldt for "Ligestillingsvakt", består af repræsentanter fra social- og forsikringsministeriet, finansministeriet, sundhedsministeriet, Ligestillingsrådet og Direktoratet for ligestilling.

Ligestillingsvaktens præsenterede en rapport for den islandske regering i mars 2009 der understreger vigtigheden af at myndighederne altid har ligestilling og könnenes synspunkter i tankerne når der træffes beslutninger. Rapporten foreslog også at benytte gender budgeting.

I fortsættelsen af dette stiftede jeg, som finansminister, et projektudvalg i gender budgeting. Udvalgets rolle er at komme med forslag og indføre gender budgeting spilleregler. Efter et stort oplysningsarbejde på området samt udgivelsen af en ny håndbog om gender budgeting, besluttede man at starte et forsögsprojekt. Det indebærer at hvert ministerium eller institution vælger én eller flere opgaver som allerede eksisterer hvor de så benytter gender budgeting metoder. På denne måde vil vi oprette specialviden indenfor de ministerier og institutioner der deltager i projektet. En projektleder overser projektet og er til ministeriernes rådighed og støtte, i begyndelsen. Alle projekter bliver præsenteret i vores næste finanslov og resultaterne i finansloven for 2012.

Vi er klare over at dette er en krævende og besværlig opgave. Som nævnt før, viser andre landes erfaring, og også vores egen historie, at der er fare for at kvinder bliver hårdere ramt af nedskæring, både indenfor den offentlige samt den private sektor, at kvinders ulønnede arbejde vokser og at arbejdsfrembringende aktioner rettes mindre mod kvinder end mænd.

Risikoen for voksende könsdiskrimination og könsrelateret vold i krisetider er til stede. Vi kan allerede se tegn på dette. Vi må lære af det og gøre alt hvad vi kan for at undgå at historien gentager sig.

Gender budgeting er én af de metoder vi kan og skal benytte os af, for at opnå ligestilling. Det er ikke kun i henhold til de internationale overensstemmelser som vi har forpligtet os til at holde, men ikke mindre i henhold til vores egen lovgivning og den nuværende regerings politik som offentligt har erklæret sig selv som en nordisk velfærdsregering.

Men indledningen af gender budgeting er en tidskrævende proces. Der skal udvikles både special kundskab og redskaber, passende til hvert land for sig. Politisk vilje er én af de vigtigste faktorer for en vellykket indledning. Området har brug for penge, personale, undersøgelser, oplysninger og uddannelse. Ligeledes er det vigtigt at der findes gode könsanalyserede oplysninger for at støtte sig til, når påvirkningen af politik og aktioner skal vurderes.

Det må indrømmes at det ville være nemmere at takle denne vanskelige situation vi nu står over for, hvis vi havde begyndt noget før at udvikle og samle på kundskaber og redskaber som ville passe til de islandske forhold.

For eksempel har vi i øjeblikket svært ved at bruge gender budgeting på nedskæringen, fordi vi mangler den nødvendige viden og redskaber. Vi mangler også forskellige undersøgelser og könsbestemte data for at kunne vurdere hvilken indflydelse vores beslutninger har.

Det positive er, at vi er taget afsted på denne rejse som er grundlagt på politisk vilje for at gender budgeting bliver til en virkelighed. Vi regner med at vi vil støde på nogen af de samme forhindringer andre lande har, men måske er det det gode ved at starte sent – vi burde derfor være i en bedre position til at minimere forhindringerne.

Det er ligeledes et faktum, at indtil nu har der været flere mænd end kvinder som har deltaget i Islands statsfinansielle beslutninger og statens finanspolitik.

Måske er det netop på grund af denne ujævne situation blandt könnene for at træffe beslutninger som er grunden til at ligestillingssynspunkterne ikke har haft lige så stor vægt som de burde. Mænd og kvinder må arbejde sammen og træffe fælles finansielle beslutninger som vedrører os alle. Mænd, hvor end de står politisk set, må indrømme at gender budgeting virkelig er en alvorlig sag som direkte vedrører samfundets fremtid som vi er ved at oprette her og nu. Kritik mod gender budgeting, som især høres fra mænd, tyder på manglende viden på sagens vigtighed. Mænd må acceptere det ansvar de er blevet pålagt for oprette et retfærdigt samfund og de må lægge deres lodder i vægtskålen til fordel for at begge kön har adgang til dette arbejde.

Det er muligt at vedligeholde status quo, det er muligt at bidrage til en forøget kønsdiskrimination i finanspolitikken, men det er også muligt, systematisk, at gøre hvad der er kan gøres for at realisere ligestilling og ligeberettigelse mellem mænd og kvinder.

Det kræver at vi er klare over hvad vi gør når vi træffer vigtige beslutninger. Gender budgeting er en del af godt økonomisk styre. Gender budgeting er et redskab som muliggør at der dannes nødvendig viden som hjælper os til at træffe oplyste, fornuftige og fremfor alt andet, retfærdige beslutninger.